

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	Marie-Jose Hermans	Datum	6 mei 2025
E-mail	marie-jose.hermans@utrecht.nl	Kenmerk	30260482
Type brief	Aanbiedingsbrief, Afdoeningsbrief	Onderwerp	Uitvoeringsprogramma "Vitaal en Krachtig Ouder Worden" & 'Zorgen voor Elkaar'
Bijlage(n)	2	Beleidsveld	Wmo en Welzijn, Volksgezondheid, Jeugd

Geachte leden van de raad,

Utrecht wil een stad zijn waarin mensen omzien naar elkaar; "we zijn de stad van Sint-Maarten; het delen zit in ons DNA". We zien dat veel Utrechters iets voor een ander doen of voor de stad willen betekenen, maar we zien ook dat er nog veel meer inwoners bereid zijn om hun steentje bij te dragen. Daarnaast staat de houdbaarheid van het sociaal domein onder druk door gebrek aan geld, personeel en ruimte voor passende woningen en geschikte voorzieningen, in combinatie met een toename van de vraag naar zorg en ondersteuning. Om zorg en ondersteuning beschikbaar te houden voor de mensen die het echt nodig hebben werken we sinds 2023 aan hervormingen in het sociaal domein.

Hervormingen zijn niet alleen een geldkwestie: het gaat ook over hoe we als samenleving met elkaar omgaan. We moeten durven erkennen dat niet alles door de overheid en professionals opgelost kan worden. Het vraagt daarom ook iets van onszelf: dat we meer aandacht hebben voor elkaar en zelf ook helpen als iemand dat nodig heeft. De realiteit laat zien dat er zijn grenzen zijn aan wat de overheid en zorgorganisaties kunnen bieden. Dat vraagt om een andere manier van kijken.

Met deze raadsbrief willen we u informeren over de uitvoeringsprogramma's 'Vitaal en krachtig ouder worden' en 'Zorgen voor elkaar' die vastgesteld zijn door ons college. De uitvoeringsprogramma's zijn samenhangende plannen voor 2025 en 2026 met ieder een eigen focus. Met beide plannen zetten we stappen richting hervormingen van het sociaal domein en beide plannen geven richting aan de inkoop aanvullende zorg per 2027 en de herziening van de subsidies in de sociale basis per 2027. De uitvoeringsprogramma's zijn een uitwerking van de beleidsnota Wmo ['Samen leven, samen zorgen'](#), de Jeugdnota [Samen opgroeien, samen opvoeden' 2025 - 2034](#) en de beleidsnota Gezondheid [Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027](#).

Met de uitvoeringsprogramma's werken we aan het coalitieakkoord 'Investeren in Utrecht: kiezen voor gelijke kansen, betaalbaar wonen en klimaat' door invulling te geven aan een programma gericht op samenredzaamheid van ouderen, zorg en ondersteuning nabij in de wijk te organiseren en de stap richting Wlz te verkleinen.

Deze beide uitvoeringsprogramma's zijn het resultaat van zorgvuldige keuzes en prioritering. Ten eerste een inhoudelijke prioritering, mede op basis van een uitgebreid participatieproces. De prioritering geeft invulling aan gewenst beleid, moties en de beweging die we met de hervormingen sociaal domein voor ogen hebben.

Onderdeel van het participatieproces zijn gesprekken met diverse belangenbehartigers zoals de WMO-cliëntenraad en U op Leeftijd, zij hebben ook meegelezen op eerdere versies en input gegeven die verwerkt is.

Tijdens de totstandkoming van dit uitvoeringsprogramma is de context rondom de hervormingen veranderd. De financiële kaders van de gemeente Utrecht zijn krapper dan aanvankelijk verondersteld werd door o.a. de hervormingsbezuinigingen, aflopende rijksmiddelen waar vooralsnog geen duidelijkheid over continuering is en het feit dat het taaier blijkt dan gedacht om middelen vrij te spelen vanuit de aanvullende zorg. Hierdoor is de situatie ontstaan dat voor een aantal acties in het uitvoeringsprogramma vooralsnog geen zekerheid van dekking is. Om geen verdere vertraging op te lopen met de uitvoering van de acties waar wel dekking voor gevonden is, willen we nu toch aan de slag. Ondertussen zoeken we verder naar dekking voor de acties die alsnog gewenst zijn.

Uitvoeringsprogramma 'Zorgen voor elkaar'

Het uitvoeringsprogramma 'Zorgen voor elkaar' kiest voor een aanpak die inwoners uitnodigt en beter in staat stelt om meer naar elkaar om te zien. Met de hervormingen sociaal domein werken we aan de beweging naar voren: door het versterken van de sociale basis willen we de behoefte aan maatschappelijke ondersteuning en jeugdzorg ombuigen om de meest kwetsbare inwoners van passende zorg en ondersteuning te kunnen blijven voorzien.

Ondersteuning en stimulering van de gemeenschappelijke sociale basis (specifiek initiatieven in de informele zorg, vrijwillige inzet en mantelzorg) dragen bij aan deze beweging. Met het uitvoeringsprogramma 'Zorgen voor elkaar' kiezen we voor een aanpak voor 2025-2026, die toewerkt naar aangepaste subsidieregelingen en opdrachten binnen de informele zorg, vrijwillige inzet en mantelzorg vanaf 2027.

We zijn heel trots op de samenwerking tussen informele zorgpartners in onze stad die hun krachten hebben gebundeld binnen het NIZU en een gelijkwaardige positie hebben ten opzichte van formele zorgorganisaties, bijvoorbeeld binnen het Integraal Zorg Akkoord. Dat is echt uniek in Nederland. Naast de wijkambassadeurs van het NIZU hebben we structureel budget vrijgemaakt voor de financiering van jeugdambassadeurs waarmee we de hervormingen in het sociaal domein verder concreet vormgeven. We zien dat partners echt bereid zijn om verder te kijken dan hun eigen organisatiebelang en met ons mee te denken over de toekomst. Hoe we zorg en ondersteuning beschikbaar kunnen houden voor de meest kwetsbare inwoners.

Dit uitvoeringsprogramma beschrijft resultaten en acties die voortkomen uit het beschreven beleid van de Wmo-nota [‘Samen leven, samen zorgen’ 2024 – 2034](#) en de Jeugdnota [‘Samen opgroeien, samen opvoeden’ 2025 - 2034](#). Het hoofdstuk over vrijwillige inzet in dit uitvoeringsprogramma geeft invulling aan de aangenomen motie [141](#): Utrecht: Stad van Vrijwilligers! En de Motie [144](#): Samen kunnen zorgen.

Motie 144 draagt het college op te onderzoeken welke ondersteuning professionals nodig hebben bij de overgang naar een werkwijze waarbij vrijwilligers een grotere rol spelen in het bieden van maatschappelijke ondersteuning. Ook vraagt het te onderzoeken hoe implementatie van deze werkwijze plaatsvindt en daarbij samen te werken met sociale professionals. De ondersteuning van professionals is uitgebreid aan bod gekomen in het participatieproces en heeft een plek binnen het Kennisplatform Utrecht Sociaal [Verbinden van informele en formele zorg](#) waar de Gemeente Utrecht onderdeel van is. Actie 6.1 in het Uitvoeringsprogramma is specifiek gericht op dit thema. Hoe we de nieuwe werkwijze implementeren nemen we o.a. mee in het proces van inkoop aanvullende zorg WMO waarover u op 2 april geïnformeerd bent via [nota van uitgangspunten aanvullende zorg WMO](#). Daarnaast werken we met partners binnen [Thuis in je wijk](#) mee aan het onderzoek 'Alledaags Burgerschap in de Buurt' van de Universiteit voor Humanistiek en Universiteit Utrecht.

Tevens vervullen we hiermee de volgende toezeggingen:

- **Ibabs ID 663** *In het Uitvoeringsprogramma informele zorg komt terug hoe we vrijwilligerswerk beter kunnen faciliteren.*

Er zijn verschillende acties opgenomen in het uitvoeringsprogramma waarmee we vrijwilligerswerk beter gaan faciliteren. Die gaan bijvoorbeeld over kennis en vaardigheden, verlagen van administratieve lasten en het wegnemen van praktische drempels.

- **Ibabs ID 741** *In Q1 2025 ontvangt de raad het uitvoeringsprogramma informele zorg. Landelijke onderzoeken en ontwikkelingen worden meegenomen in het reeds ontwikkelde uitvoeringsprogramma.*

Door eerdergenoemde ontwikkelingen is het uitvoeringsprogramma in Q2 naar de Raad verstuurd in plaats van Q1. Bij de totstandkoming van het uitvoeringsprogramma zijn diverse onderzoeken, ontwikkelingen en trends meegenomen, in bijlage 1 van het uitvoeringsprogramma ziet u een overzicht.

Hiermee hebben we uitvoering gegeven aan alle moties en toezeggingen, die betrekking hebben op dit uitvoeringsprogramma.

Uitvoeringsprogramma 'Vitaal en krachtig ouder worden'

Met veel Utrechtse ouderen gaat het goed. Zij zijn qua definitie een 'oudere' omdat ze boven de 65 jaar zijn maar voelen zich niet oud. Ze doen (vrijwilligers-)werk, wandelen of sporten en gaan op stap met vrienden. Het is de grote groep Utrechters die oppast op de kleinkinderen, die op de koffie gaat bij de buurman en activiteiten voor de buurt mee helpt organiseren. Een groep die veel betekent voor een sterke gemeenschap in veel van onze Utrechtse buurten.

Maar een hogere leeftijd brengt ook vragen met zich mee. Over een soms afnemende gezondheid, over jezelf weten te redden, nieuwsgierig blijven, de behoefte aan ontmoeting. En over wonen dicht bij voorzieningen, en hulp en ondersteuning als dat nodig is. Deze vragen leven bij veel oudere ouderen, en ook bij de groep mensen in Utrecht die eerder oud worden dan anderen. Dat zijn vaak de ouderen met beperkte basisvaardigheden, zowel ouderen met als zonder migratieachtergrond. Zo bleek uit de gesprekken die we in het kader van dit uitvoeringsprogramma voerden

Nu ook de meer kwetsbare en oudere ouderen, vanwege het ouderenbeleid van de rijksoverheid, steeds langer thuis wonen, zien we de vraag aan de gemeente om hulp en ondersteuning steeds groter worden. Ook merken we in Utrecht steeds meer van het personeels- en financiële tekort in ouderenzorg en –welzijn. We zien dat mantelzorgers steeds meer voor hun naasten doen, dat hun overbelasting toeneemt, en hun aantal afneemt. Daar komt nog bij dat het aantal ouderen in Utrecht de komende tijd sterk toeneemt van 39.400 (10,7%) in 2023 naar 61.000 (12,9%) 65-plussers in 2040. Dit is een stijging van bijna 55%.

Met voorliggend uitvoeringsprogramma 'Vitaal en krachtig ouder worden' geven we uitvoering aan de beleidsnota Wmo '[Samen leven, samen zorgen](#)' en de beleidsnota Gezondheid [Samen gezondheidsverschillen verkleinen 2024-2027](#) met een aanpak voor ouderen gericht op het verkleinen van gezondheidsverschillen en het bevorderen van de gezondheid van alle ouderen in onze stad zodat zij zo lang mogelijk gezond, vitaal en van betekenis kunnen zijn en zo lang als het kan zelfstandig kunnen wonen. En dat in een stad waar naar ouderen wordt omgekeken en ouderen naar elkaar en anderen omkijken. Zo blijft Utrecht een stad waar het 'fijn oud worden' is.

De acties in het uitvoeringsprogramma voor 2025-2026 zijn gebaseerd op de volgende vier pijlers:

1. 'Oud is goud', over de kracht van ouderen in de Utrechtse samenleving. En over omkijken naar elkaar.
2. 'Gezond en bewust ouder worden' over het verkleinen van gezondheidsverschillen en het maken van bewuste keuzes over hoe je ouder wil worden.

3. 'Fijn wonen, fijne buurt' over onder andere ontmoeting in het eigen wooncomplex.
4. 'Zorg en ondersteuning is beschikbaar wanneer nodig' om meer ouderen passende laagdrempelige ondersteuning te bieden zodat minder ouderen aanvullende zorg nodig hebben.

Eindelijk een integraal ouderenbeleid

Op 27 juni 2024 heeft u de motie [269](#): Eindelijk een Integraal Ouderenbeleid aangenomen. U vraagt hierin om in het uitvoeringsprogramma ouderen aandacht te hebben voor een aantal onderwerpen. We geven hieronder aan hoe we hieraan uitvoering hebben gegeven:

a. De gevolgen van de vergrijzing voor de zorgvraag

We verwachten een groei in de vraag naar zorg en ondersteuning van ouderen. Oorzaken zijn demografische ontwikkelingen (dubbele vergrijzing), het rijksbeleid waardoor ouderen langer thuis wonen én lokaal beleid en uitvoering. Voor de Voorjaarsnota (VJN) 2023 is een prognose gemaakt van de verwachte groei als gevolg van deze ontwikkelingen. Daar kwam uit dat we verwachtten een tekort te hebben dat jaarlijks met € 1 miljoen stijgt (deze prognose is onderdeel van het in de VJN 2023 gemelde tekort).

We hebben in beeld gebracht wat het aandeel ouderen is in aanvullende zorgproducten en de basiszorg. Hiermee kan een prognose van de toekomstige zorgvraag gemaakt worden. Daarnaast is in G4-verband een impactanalyse 'scheiden Wonen en Zorg' gemaakt die de gevolgen van het Rijksbeleid in beeld brengt. Beide analyses staan beschreven in bijlage 1 van het uitvoeringsprogramma. De effecten van het lokale beleid en uitvoering staan beschreven in de financiële paragraaf van het uitvoeringsprogramma.

b. Drempels die senioren ervaren om actief te blijven

In de aanloop naar het uitvoeringsprogramma heeft een uitgebreid participatieproces met de stad plaatsgevonden in samenwerking met *U-op-Leeftijd*, *Senioren Leidsche Rijn* en *Toekomstgerichte ouderen*. Met ongeveer 300 ouderen in verschillende groepen en buurten is gesproken over 'hoe het fijn ouder worden is in Utrecht terwijl zorg en welzijn verandert'. Hieruit komen positieve beelden, zoals dat veel ouderen vinden dat er een divers en uitgebreid aanbod aan activiteiten is in Utrecht. Maar er zijn ook zorgen over bijvoorbeeld digitalisering en omgaan met verlies. In bijlage 2 van het uitvoeringsprogramma staan de uitkomsten van de gesprekken beschreven en hoe deze verwerkt zijn in het uitvoeringsprogramma.

c. Een woon-zorgvisie en de beleidsmaatregelen die hieruit volgen

De woonzorgvisie is integraal onderdeel van de beleidsnota Wonen en geen onderdeel van het uitvoeringsprogramma 'Vitaal en krachtig ouder worden'. In pijler 3. 'Fijn Wonen, fijne buurt' staat echter wel hoe er uitvoer wordt gegeven aan de woonzorgopgave voor ouderen vanuit welzijns- en gezondheidsperspectief. Daarnaast is er aandacht voor bewustwording van wat ouder worden voor je leven betekent

d. Informatievoorziening voor senioren

Ouderen geven in de gesprekken die gevoerd zijn in het kader van het uitvoeringsprogramma aan dat ze vinden dat er best veel aanbod is maar dat het soms moeilijk is de weg naar activiteiten in de wijk te vinden. We springen daar op in door op wijkniveau aandacht aan het activiteitenaanbod te besteden. De [Vitality Experience](#) is een voorbeeld daarvan. Hierbij maken ouderen kennis met activiteiten en ontmoeting in de eigen buurt. Bij deze activiteiten kunnen ouderen hierna actief blijven. Op stadsniveau heeft U-centraal eind 2024 een '[Wegwijzer voor Utrechtse ouderen](#)' ontwikkeld als onderdeel van de opdracht tot informatievoorziening.

Datum 6 mei 2025 2025
Ons kenmerk 30260482

e. Een seniorvriendelijke fysieke omgeving

In het uitvoeringsprogramma is opgenomen dat we meer looproutes in de stad seniorvriendelijk maken als onderdeel van een toegankelijke en inclusieve openbare ruimte en dat we de werkwijze incorporeren in de standaard werkprocessen van de betrokken gemeentelijke afdelingen.

Met de uitvoering van deze programma's zetten we een stap richting een stad, waarin meer mensen omzien naar elkaar en waar het prettig ouder worden is.

We hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris,

de burgemeester,

Bijlagen:

- Uitvoeringsprogramma 'Vitaal en Krachtig Ouder Worden'
- Uitvoeringsprogramma 'Zorgen voor Elkaar'